Toespraak Femke Halsema op het congres van GroenLinks (2002):

Femke Halsema gekozen Over het begin heb ik, denk ik, het meeste nagedacht, de afgelopen week. Met welke eerste woorden richt ik me tot ons congres, als ik word gekozen?
Nu, daar ga ik.

Dag GroenLinksers!

Ik bedank jullie dat jullie me hebben gekozen.
Ik bedank jullie voor het vertrouwen dat jullie in me stellen. Ik bedank jullie voor de verantwoordelijkheid die jullie me willen geven.
Met die verantwoordelijkheid zal ik zorgvuldig omgaan, open omgaan Jullie kiezen mij tot lijsttrekker.
Ik weet, dan ben je nog niet vanzelfsprekend een politieke leider. Tot leider word je niet gekozen, leider word je in de loop van de tijd, als je je werk goed doet, als je overtuigt.

Als Paul vertrekt (èn gelukkig is hij nog niet weg), vertrekt niet alleen de lijsttrekker van de afgelopen jaren, maar ook een politieke leider in de ware zin van het woord.
Er zullen andere momenten komen om afscheid te nemen, maar één gebeurtenis wil ik jullie niet onthouden.
Afgelopen dinsdag, krap vier dagen na de aankondiging van zijn vertrek, nam Paul plaats in de bankjes naast mij. De cameras zoemden, klikten, op zoek naar menselijk drama. Maar Paul zat daar om zijn werk te doen, zoals hij dat altijd heeft gedaan.
Advies geven, negen van de tien keer onmisbaar, steunen, commentaar leveren. Soms ironisch, soms oprecht verontwaardigd en altijd loyaal. Paul is niet alleen een raspoliticus, hij is ook een èchte volksvertegenwoordiger, een dienaar van de publieke zaak. De grote gebeurtenissen van het afgelopen jaar, dan kunnen we rustig vorige zomer beginnen te tellen, èn hoe ingrijpend en akelig ook,
hebben hem nooit afgeleid van het doel van de missie: GroenLinks verdedigen en uitdragen.
Pauls beslissing heeft persoonlijke redenen èn politieke. Weinig politici zullen het je na doen: midden in de arena jezelf kritisch, meedogenloos bijna, beoordelen. Of je eigen bijdrage aan de politiek, aan GroenLinks, nog groot genoeg is.
Of je daaraan niet in de weg gaat staan, zoals hij het zelf zei. Of zijn beslissing de juiste is, dat zal moeten blijken. Maar zijn kritische houding,
Zijn dienstbaarheid aan GroenLinks
Op dit ultieme moment,
Tonen je de man.
Dank je wel, Paul
Wij gaan deze verkiezingen in na een hevig en emotioneel jaar. Voor de samenleving, voor de politiek, èn ook voor ons, GroenLinksers. Het is ons eerste congres zonder Ab.
En ach wat zou ik het fijn vinden, als hij er vandaag bij had kunnen zijn!

Het is ook mijn eerste congrestoespraak. Ik heb niet de ambitie om de indrukwekkende inhoud van GroenLinks, in programma en manifest, nog eens uiteen te zetten. Het zou nachtwerk worden. Maar een eerste plaatsbepaling, laat ik me niet ontnemen. Protest èn perspectief, luidt ons manifest.
Protest èn perspectief luidt mijn toespraak

Protest

Veel mensen zijn boos op de politiek
Zij zijn ontevreden over hoe we met elkaar samenleven. Mensen vrezen de hardheid van het bestaan.
Mensen klagen, en ze klagen terecht.
Hoewel niet iedereen
Niet de platenbaas die harder wil kunnen rijden èn niet de Nederbelg die baalt omdat hij belasting moet betalen.

De samenleving verhardt.
De samenleving verruwt.
Stress, agressie en onverdraagzaamheid.
Mensen lijden daar onder hier, maar ook elders ver weg.

Ik ben van de generatie voor wie de val van de muur de meest indringende herinnering is.
Het einde van de koude oorlog, het einde van de grote ideologieën, zou hèt begin zijn van praktisch idealisme,
van mensenrechtenpolitiek, van èchte solidariteit wereldwijd. Niet gehinderd door dogmas of machtspolitiek van elkaar bestrijdende blokken.
Wat volgde was Rwanda, Yoegoslavië, Somalië, Kosovo, Afghanistan. Haperende vredesoperaties, etnisch conflict, volkerenmoord. De mensenrechten, de menselijke waardigheid, waren het grootste slachtoffer.

En nu kennen we de nieuwe oorlogsvoering: de strijd tegen het terrorisme.
Een politicus op cowboylaarzen stampt hard èn ruw door de breekbare internationale verhoudingen en hij doet kwaad.
Hij predikt agressie, hij predikt militairisme. Wapengekletter tegen Irak. Wegkijken bij de vóórtdurende Israëlische bezetting van de Palestijnse gebieden.
Hij wil oorlog. Hij spreekt nooit over vrede.
En nooit over de preventie van conflicten, over diplomatie, over de ontmanteling van massavernietigingswapens, over steun aan de democratische oppositie, over een einde aan de Israëlische bezetting. En waar is Europa? Waar is de Nederlandse regering? Zij stampen mee, als de muis naast de olifant op de brug. Trippel, trippel .. Balkenende trippelt de brug over. Zonder zelfbewustzijn, zonder ambitie om de spiraal van geweld, van verharding en verruwing, te doorbreken.
Een klein land kan ook groots zijn, zoals de kleinste regeringspartij in Duitsland groots is.
Wij zeggen: een rechte rug.
Wij zeggen NEE tegen een heilloze oorlog.

Beschaving begint bij de bescherming van de meest kwetsbaren. Dat zijn de aidspatiënten in Zuid-Afrika, de straatkinderen in Brazilië, de slachtoffers van de overstromingen in Bangladesh. In Nederland is een slechte oogst door extreme regenval een economische tegenvaller.
In de Sahel betekent het een hongersnood.
Nederland belemmert de invoer van suiker uit de derde wereld; India wordt overspoeld door Westerse electronica.
Ontwikkelingssamenwerking is geen luxe.
Armoede, onderdukking en achterstelling zijn het begin van oorlog, van geweld.
Ontwikkelingssamenwerking is een gevoelig punt zegt het CDA. Maar ze slikt.
Nu richt de VVD de aanval op het budget.

Zalm schrikt niet van een gevoelig punt.
Hij lacht misschien minder, maar grijpt des te harder. Ook de gevoelige punten.
Misschien wel het liefst de gevoelige punten.
Hier zeg ik tegen Balkenende: je kunt ook tè gevoelig zijn. Kom op, wees een man.
Zet een streep door de rekening van Zalm!

Verharding en verruwing spiegelen zich in ons land. Er dreigt een vechtcultuur te ontstaan.
Harde repressie verdringt de zachte krachten.
Eigen schuld, dikke bult in plaats van lotsverbondenheid. Uitsluiten terwijl mensen erbij horen.
Na ons de zondvloed èn geen rentmeesterschap.
Asfalt en beton duwen letterlijk het groen, de natuur, de stilte weg.

1,2 miljoen mensen in dit land voelen zich maatschappelijk buitengesloten.
Je eigen verantwoordelijkheid klinkt het dan steeds vaker. Tegen hen, maar ook tegen de 110.000 daklozen.
Tegen de meer dan 30.000 mensen die wachten op een plek in de maatschappelijke opvang.
Of tegen de groeiende groep mensen op het minimum, die sport, de bibliotheek, de film, de krant al lang niet meer kunnen betalen. Tegen tienermoeders die op zoek zijn naar hulp en steun. En tegen minderjarige, alleenstaande asielzoekers die op straat, òf apart worden gezet. Zèlfs sinterklaas mag Vught niet in.

De sociale uitsluiting neemt toe.
Melkertbanen dreigen te verdwijnen: de stadswachten, de conducteurs, de conciërges.
De samenleving wordt beroofd van noodzakelijk en nuttig werk. Mensen van hun gevoel van eigenwaarde.
Van de 57.000 nieuwe WAOers, is 90% vrouw.
Turkse vrouwen hebben drie keer, Marokkaanse vrouwen twee keer zoveel kans als autochtone vrouwen om in de WAO te komen. Dan kun je niet zeggen eigen schuld, dikke bult. Dan zijn de kansen ongelijk, deze vrouwen worden uitgesloten. De VVD pakt deze vrouwen aan, wij pakken de rechtse politiek van uitsluiting aan.

Onze verzorgingsstaat is ontstaan uit een christelijke en sociaal-democratische traditie.
De afbraak ervan wordt ingezet door de liberalen. De verdediging ervan rekenen wij tot onze verantwoordelijkheid Wij willen geen Amerikaanse economie.
Die is hardvochtig en perspectiefloos
Dat is altijd ruzie met de vakbonden.
Die kant lijken wij nu op te gaan.

Het mededogen wordt minder.
Als je slachtoffer bent van criminaliteit, dan verdien je hulp en mededogen.
Maar je wordt in de kou gezet.
Deze regering is meer geïnteresseerd in het oppakken van bolletjesslikkers.
In een symbolische, geldverslinderde oorlog tegen drugs. Inbraken, straatcriminaliteit, tasjesroof komen dan vanzelf onderaan de lijst terecht.
Of je wordt gebruikt . door een minister op kiezersjacht. De doodstraf helpt niemand.
Wraak geeft geen rechtvaardigheid, geen genoegdoening. Wie hieraan toegeeft,
zet ondertussen wel één van onze meest kostbare verworvenheden op de tocht: de rechtsstaat.
Èn wat voor verhaal is dat, trouwens.

Tegen alle politieke vluchtelingen
Voor wie de Nederlandse rechtsstaat een voorbeeld is. Van wie we het zo belangrijk vinden dat zij de taal leren. Dat zij deelnemen aan de Nederlandse samenleving en cultuur Dat zij zich aanpassen èn kansen hebben.
Als je de mensenrechten hoog houdt, dan begin je in eigen land. Dan verwerp je de doodstraf.

Soms is de verruwing sluipender, stiller.
Olie lekt weg in de kustwateren voor Spanje.
Paars en Balkenende wilden geen regels voor drijvende roestbakken. Goedkoop vervoer van olie wint het van de zee.
Zorgen voor onze leefomgeving, is niet voor later. Als we niet op onze tellen passen,
nu niet ingrijpen,
dan loopt het als water uit onze handen

De stilte verdwijnt.
Waar is het s nachts nog donker?
Waar kunnen kinderen nog gewoon op straat spelen? Waar hoor je eigenlijk geen auto?
Waar kun je nog een ongerepte horizon zien?

De groene politiek van dit kabinet bestaat uit drie maatregelen. Borsele blijft open.
De wegen worden verbreed.
Het land wordt volgebouwd.
Hoezo betrokken, betrouwbaar Balkenende?
Geen groene grenzen meer.
Platte witte dozen langs de snelweg: uitzicht voor de automobilist. Het budget voor natuur en behoud van het landschap is gehalveerd. En ondertussen wordt ook het stads- en streekvervoer bekort met 400 miljoen.
Dat is busje pesten.
Maar dat niet alleen.
Ouderen, invaliden, die afhankelijk zijn van het openbaar vervoer, moeten van dit kabinet maar thuisblijven.
Dat noemen wij ook sociale uitsluiting.

Perspectief

Vorig jaar won de film No mans land over de oorlog in Yoegoslavië een Oscar. In die film zitten twee soldaten aan het front. De één vraagt aan de ander: Weet jij wat het verschil is tussen een pessimist en een optimist?
Nou, vraagt de ander?
Een pessimist denkt dat het niet nòg slechter kan worden. Een optimist denkt dat het wel degelijk slechter worden kan.

Ik ben een optimist.
Ik denk dat de dingen slechter kunnen worden.
Ik denk ook dat het beter kan, veel beter.
GroenLinksers zijn optimisten.

De verkiezingen komen vroeg heel erg vroeg.
Ze bieden kansen, een nieuw perspectief.
De kans op nieuwe politieke verhoudingen.
De kans op een andere samenleving.
Op een solidaire, een groene, een zachtaardige samenleving. Een samenleving waarin waarden als solidariteit, rechtvaardigheid en respect centraal staan.
Een samenleving ook, waarin politici die waarden weer voorleven. Waarin politici een rem zetten op verharding en verruwing. En niet hanig en macho, agressieve taal uitslaan en makkelijk inspelen op onzekerheden.
Maar luisteren èn leiden.
(met een korte ei ..)

Ik sta daarin niet alleen.
GroenLinks staat daarin niet alleen.
Veel mensen maken zich met ons zorgen.
Veel mensen hunkeren naar sociale gelijkheid
Naar een einde aan het grote graaien.
Naar natuurschoon, stilte
Naar eigenwaarde en verbondenheid.

Al die mensen spreken wij aan.
GroenLinks biedt kansen, een nieuw perspectief.

Solidariteit is in onze samenleving aanwezig.
Maar we moeten het met elkaar willen organiseren. Dat betekent onvermijdelijk (ik probeer hier zuinig bij te kijken) geld uitgeven.
Geld voor werk voor WAOers, in plaats van bijstand. Voor goede schoolgebouwen
Voor verkorting van de wachtlijsten in de zorg
Voor een goed pensioen
Voor fatsoenlijke uitkeringen.

Solidaire mensen, dat zijn mensen met eigenwaarde Trotse mensen
Trots op hun bestaan
Trots op hun plek in de samenleving.
Wij zeggen tegen Melketiers. Wij zijn trots op jullie Wij zeggen niet tegen mensen dat ze arbeidsòngeschikt zijn. Maar dat ze geschikt zijn, soms om deels te werken, soms om te zorgen.
Mensen op het minimum, zijn dikwijls maximaal creatief in hun bestaansonderhoud
Wij willen niet alleen status voor de witte boorden, ook en juist - voor de blauwe boorden.
Niet alleen voor de beslissers, ook en juist - voor de uitvoerders. Patrouilleren verdient respect in het politiewerk. Een leraar aan het VMBO is van even grote waarde als een hoogleraar. Een huisarts is even belangrijk als een specialist.

Mensen willen voor elkaar zorgen.
Mensen willen ook samenleven.
Die kans moeten ze krijgen.
Of ze nu alleen zijn, met zijn tweeën, met zijn drieën, met zijn vieren .. of met zijn twintigen.
Door genoeg èn goede kinderopvang.

Door mensen vrij te stellen voor vrijwilligerswerk, voor zorg voor de oudere buurvrouw, voor studie, voor ontplooiing.

Altijd haast, doet niemand goed.
Werk is niet alles.
Muziek maken, zelf koken, naar familie gaan, klussen soms zouden we vergeten hoe prettig dat kan zijn.
Nu ja behalve dat klussen dan
Nederland heeft twee Os nodig: onthanen èn onthaasten.

Mensen verschillen van elkaar.
Migranten brengen nieuwe gebruiken, nieuwe omgangsvormen. Het maakt de samenleving boeiend èn onvoorspelbaar. Soms is dat spannend maar af en toe is het ook bedreigend. Integratie is een recht, het is ook een plicht. Tegenover het recht om lessen in de Nederlandse taal te krijgen, staat de plicht de taal te leren.
Tegenover het recht om erbij te horen en geaccepteerd te worden, staat de plicht om de wet te respecteren.

De emancipatie van moslimvrouwen, moet van onderop èn van binnenuit komen.
Zo is het maar net.
Islamofobie, het benadrukken van cultureel verschil: ze staan een oplossing in de weg.
Een eeuw geleden wisten de katholieken, de arbeiders en de vrouwen zich te emanciperen.
Daaraan dank ik het dat ik hier sta.
Vrouwen emanciperen zich zelf.
Maar hulp kunnen zij daar wel bij gebruiken.
Door mannen te corrigeren: ik zal daar de komende maanden mijn handen nog vol aan hebben.
Door vrouwen uit hun huizen te halen, mèt ze èn niet over ze te praten.
Door kansen te geven, werk, maatschappelijk respect, trots.

Dit kabinet sluit mensen buiten of zet ze uit.
GroenLinks emancipeert mensen. Meer keuzemogelijkheden èn niet minder.

Meer vrijheid èn niet minder.
Meer kansen

Groen is uit, zeggen journalisten, zeggen anderen. Onzin, zeggen wij dan!
Groen is uit bij dit grijze kabinet.
Maar groen is ìn bij heel veel Nederlanders.

1,3 miljoen huishoudens gebruiken groene stroom. Een grote meerderheid van de bevolking doet aan gescheiden afval.
1 miljoen mensen zijn lid van Natuurmonumenten. Dat willen wij beschermen en belonen.
Dankzij GroenLinks is er een noodwet die de groene ruimte beschermt. Houden groene beleggers steun van de overheid.
Dankzij GroenLinks wordt de strippenkaart niet onbetaalbaar. De bescherming van natuur en milieu is voor ons onmisbaar. En het bewijst: voor die bescherming is GroenLinks onmisbaar.

GroenLinks is een groene beweging
Èn een solidaire beweging
Een emancipatiebeweging

Wij verzetten ons tegen de verharding, tegen de verruwing Een andere samenleving ligt namelijk net om de hoek. Een socialere, groenere, een zachtaardiger samenleving.
Ik ben optimistisch.
Wij gaan deze verkiezingen in op eigen kracht.
Confrontaties zullen er genoeg zijn.
Maar voor nu zou ik willen zeggen: eigen idealen eerst!

Tot slot,
Ik heb deze week vaak moeten denken waarom ik destijds bij GroenLinks kwam.
Een jonge partij. Nieuwsgierig, open, inhoudelijk. In de jaren die volgden wist ik: dit was mijn beste beslissing. Velen van jullie heb ik inmiddels leren kennen. Nog lang niet iedereen.
We komen elkaar de komende maanden tegen.
En ik wil jullie graag komen opzoeken.
Hoewel dat misschien pas na de verkiezingen lukt. Deze verkiezingen doe ik gelukkig - niet op mijn eentje. Wij hebben in de Tweede Kamer een fantastisch team van collegas, van vrienden. Met hen doe ik het.
Wij doen het met zijn allen.

Dank jullie wel.